

Havenstad Hamburg

'De poort tot de wereld'

Achtergrond - 1 december 2005

De moderne containeroverslag in Hamburg heeft de romantiek van de oude havenstad naar het verleden verbannen. Grote delen van de haven raakten overbodig en verkommerden. Maar dat wordt allemaal anders, zegt het stadsbestuur.

Traag glijdt een groot Chinees containerschip over de Elbe stroomopwaarts richting Hamburg. Plots schalt fanfaremuziek uit twee grote luidsprekers op de kade. Het is het Chinees volkslied. Tegelijkertijd wordt in de veertig meter hoge vlaggenmast op de wal de Hamburgse vlag gestreken en weer snel gehesen. Op de brug staan mensen te zwaaien. We zwaaien terug. Dat hoort zo als je op de Willkommhöft staat.

We zijn in Wedel, Sleeswijk-Holstein, net voor de stadsgrens van Hamburg. De havenstad presenteert zich graag als poort tot de wereld, *Tor zur Welt*. Hier wordt sinds 1952 elk schip boven de 500 ton begroet met zijn nationale volkslied en het hissen van de vlag, het zogenoemde *Flagge dippen*. Het welkomstritueel is onder zeevarenden alom bekend. Naast de beeldschone oevers van de Elbe is het een extra reden om bij het binnenvaren van de op één na grootste haven van Europa aan de reling te staan.

Vijf sterren

Het komt goed uit dat de passagiers hier niet kunnen uitstappen, want de glans van de Willkommhöft is er toch wel een beetje af. Dat blijkt als we het bijbehorende boothuis betreden.

De oude Philips-geluidsinstallatie in het gebouw, waarmee de bandjes met volksliederen uit meer dan 150 landen worden afgespeeld, lijkt bijna net zo oud als de gepensioneerde kapitein, die als een DJ de installatie met een paar knopdrukken bedient. Hij trakteert de restaurantgasten van het veerhuis via de huisinstallatie op wetenswaardigheden over de voorbijvarende schepen. Gewicht, lengte, breedte, hoogte, bouwjaar van het schip, de oude rot slaat geen detail over. De getallen rollen over ons heen terwijl we plaatsnemen achter grote vensters met uitzicht op de Elbe. Tijd voor een - net iets te duur - kopje koffie.

De prijzen zijn zonder twijfel een laatste herinnering aan de hoogtijdagen van het restaurant, toen Duitse bekendheden er nog graag vertoefden. De vergeelde,

deels gesigioneerde foto's in de hal van het veerhuis vormen een bescheiden *Wall of Fame*. Oud-minister Hans-Dietrich Genscher schijnt er de koffie meermaals genoten te hebben. Ook de Engelse koningin Elisabeth II is in de jaren zestig langs geweest voor een bakje troost. Het enige koninklijke bezoek dat tegenwoordig nog voorbij komt, is de Queen Mary II, het vijf sterren luxeschip van de Cunard-rederij. Het grootste schip ter wereld vereerde Hamburg al enkele malen met een kortstondig bezoek.

De Hamburgse bevolking is blij met de Queen Mary II. Het schip is het toonbeeld van elegantie en stijl, die de havenstad haar oude glorie moeten teruggeven. Hamburg mag na Rotterdam de grootste Europese haven zijn, momenteel zijn het vooral grote containerschepen die de stad aandoen.

Roestige kranen

De moderne tijd heeft weinig overgelaten van de oude havenromantiek. De containeroverslag heeft ervoor gezorgd dat grote delen van het havengebied overbodig werden en verkommerden. Lege kades, vervallen loodsen en roestige kranen zijn het resultaat.

Vanaf de historische steigers waar vroeger zeestomers vertrokken voor een lange reis over de Atlantische Oceaan, vertrekken nu kleine barkassen met toeristen voor een rondvaart door de haven. Ook het standbeeld van Duitslands beroemdste zeerover Klaus Störtebeker staat een beetje verloren op de kade, precies op het punt waar zeshonderd jaar geleden zijn hoofd werd afgehakt.

“Alles wordt anders”, verzekert de kapitein van een toeristenbarkas ons in onvervalst Hamburgs. “Dit gebied wordt weer levendig!” Als we in zijn oude schuit langs trieste havengedeeltes varen, vertelt hij over de nieuwbouwplannen van Hamburg. Vol trots vertelt hij over de nieuwe Cruise-terminal, de aanmeerplek van bijvoorbeeld de Queen Mary II, die ook in juli en augustus weer aan zal leggen. “De terminal is al een paar jaar geleden gebouwd, toen het allemaal nog braakliggend haventerrein was, maar het wordt langzaam het centrum van de nieuwe HafenCity.” Als de stad het tenminste kan betalen, voegt hij er aan toe.

Splinternieuw

De HafenCity! Hier wordt een stuk oude haven omgetoverd in een voorname nieuwe stadswijk, met water en de haven als rode draad. Hier worden niet alleen nieuwe kantoren en woningen gebouwd, maar bijvoorbeeld ook een groot aquarium. En niet te vergeten het emigrantenmuseum Ballinstadt, vernoemd naar scheepsmagnaat Albert Ballin, wiens rederij HAPAG miljoenen mensen naar

Amerika bracht.

Hier verandert een grote oude omslagloods in een splinternieuw multifunctioneel concertgebouw, de Elbphilharmonie. Het nieuwe gebouw moet niet alleen plaats bieden aan een concerthal, een hotel en appartementen, maar moet de stad ook een nieuw herkenningspunt geven. “De HafenCity geeft de ziel van de stad uitstekend weer: haven, binnenstad en moderne architectuur, maar ook het leven en werken aan en op het water”, zo omschrijft Hamburgs minister voor stadsontwikkeling, Michael Freytag, het grootschalige bouwproject.

Voetbal

Als minister van stadsontwikkeling mag Freytag zich wellicht ook buigen over een project van lichtkunstenaar Michael Batz. Diens blauwe, circa vijf bij vijf meter grote aluminiumgoals, gesponsord door Philips Licht Duitsland, vormen een reclameactie voor het WK voetbal. Ook in Hamburg worden immers wedstrijden gespeeld.

De havenstad wil tot het begin van het wereldkampioenschap 300 lichtgevende goals opstellen op of bij markante punten in de stad. Ook de scheepswerf Blohm&Voss, direct tegenover de Landungsbrücken, is een gegadigde voor een blauw doel in de Hamburgse haven. Kunstenaar Batz pakt het liever nog groter aan. “Mijn droom is een groot doel over de Elbe. Hamburg niet is voor niets ‘das Tor zur Welt’!”

Marcel Heijmans woont in Hamburg en is daar werkzaam bij een reclamebureau.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3741/havenstad-hamburg>